

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ПАНУВАННЯ ЛІБЕРАЛІЗМУ: ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ

На загальнотеоретичному рівні піднімається проблема забезпечення ефективності соціальної політики в умовах майже тотального розповсюдження ідеології лібералізму. За основу дослідження береться теза про центральну ідею ліберального світогляду, яку складає свобода індивіда, що має безумовний пріоритет у порівнянні з іншими соціальними цінностями. У результаті дослідження автор робить висновок, що будь-які зусилля уповноважених суб'єктів, спрямовані на формування та здійснення ефективної соціальної політики в умовах панування лібералізму як засадничого принципу та ідеології суспільного життя, приречені не отримати бажаного результату, оскільки однією з основних передумов впровадження ефективної соціальної політики є наявність міцних солідарних взаємозв'язків між членами суспільства, які повинні забезпечити усвідомлення людиною власної особистості крізь призму визначеної соціокультурної ідентичності, в якій вони народилися, виховувалися, здобули освіту та професійно здійснюють певну діяльність.

Ключові слова: соціальна політика, лібералізм, індивід, свобода, права людини, глобалізація, масова культура.

Сунегин С. А. Социальная политика в условиях господства либерализма: проблема обеспечения эффективности

На общетеоретическом уровне поднимается проблема обеспечения эффективности социальной политики в условиях почти

всеобщего распространения идеологии либерализма. За основу исследования берётся тезис о центральной идее либерального мировоззрения, которую составляет свобода индивида, имеющая безусловный приоритет в сравнении с другими социальными ценностями. В результате исследования автор делает вывод, что любые усилия уполномоченных субъектов, направленные на формирование и осуществление эффективной социальной политики в условиях господства либерализма как основного принципа и идеологии общественной жизни, обречены на провал. Это связано с тем, что одной из основных предпосылок внедрения эффективной социальной политики является наличие крепких солидарных взаимосвязей между членами общества. Эти солидарные взаимосвязи должны обеспечить осознание человеком собственной личности сквозь призму определённой социокультурной идентичности, в которой они родились, воспитывались, получили образование и профессионально осуществляют ту или иную деятельность.

Ключевые слова: социальная политика, либерализм, индивид, свобода, права человека, глобализация, массовая культура.

Sunegin Sergij. Social policy under the rule of liberalism: the problem of efficiency

In this article the author on the general theoretical level raises the problem of the efficiency of social policy in almost total spread of the ideology of liberalism. As the basis of the research is taken thesis about the central idea of liberal ideology, that is freedom of the individual, which has absolute priority over other social values. As a result the author concludes that any effort of authorized entities, aimed at the development and implementation of effective social policy under the rule of liberalism as a fundamental principle and ideology of social life, doomed not to get the desired result, because one of the main preconditions for effective implementation of social policy is the existence of strong solidarity interrelationships between members of society that should provide awareness of human himself through the prism of a particular socio-cul-

tural identity in which they were born, brought up, educated and professionally carry out certain activities.

Key words: *social policy, liberalism, individual, liberty, human rights, globalization, pop-culture.*

Мабуть, не буде перебільшенням стверджувати, що основу сучасного функціонування переважної більшості держав складає ліберально-демократична ідеологія соціального розвитку, фундаментальним догматом якої виступає теза про абсолютну пріоритетність та непорушність природних прав і свобод людини, що покладається в основу будь-якої суспільної діяльності. Саме людина, індивід, особистість з її невід'ємними правами і свободами перебуває в центрі уваги ліберальної ідеології та виступає мірою всіх речей, навколо якої конструюються всі інші соціальні інститути та процеси, у тому числі ті з них, які пов'язані з розбудовою демократичної, правової та соціальної держави.

Поряд з цим, якщо звернутися до сучасних реалій розвитку українського суспільства, то можна пересвідчитися майже у повній відсутності прогресивних соціально-економічних змін, оскільки матеріальне становище громадян в цілому погіршується, реальний рівень соціальної захищеності та забезпечення громадян в умовах високих темпів інфляційних процесів та зростання тарифів на комунальні послуги знижується, так і не вирішеною залишається проблема глибокої диференціації доходів різних груп населення тощо. Звичайно, вирішити ці та багато інших соціальних проблем можливо за допомогою, скажімо, розробки та впровадження зрозумілої для всього суспільства консолідованої національної стратегії розвитку соціальної політики в Україні, яка б забезпечувала досягнення соціального консенсусу між різними групами населення та сприяла б подоланню розвитку тих негативних тенденцій, які на сьогодні мають місце. Водночас, на думку автора, навіть розробки та впровадження зазначеного документу, заснованого на системному підході до формування державної соціальної політики з відповідним сучасним інструментарієм її реалізації, може виявитися недостатнім, оскільки не

достатньою мірою враховуються глобальні тенденції нинішнього соціального розвитку, які охоплюють вже фактично весь світ.

Слід зазначити, що проблематика забезпечення ефективної соціальної політики є предметом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, здебільшого представників галузевих юридичних наук. Серед зазначених науковців потрібно насамперед виділити: Н. Болотіна, В. Бурак, О. Кудласевич, Е. Лібанова, Г. Мальцев, Н. Пархоменко, Н. Оніщенко, А. Поляков, А. Сіленко, В. Скуратівський тощо. Не применшуючи величезного значення наукового добробку цих та багатьох інших вчених, потрібно визнати, що все більш складні та суперечливі реалії сьогодення потребують пошуку нових або, принаймні, переосмислення вже існуючих підходів до шляхів забезпечення ефективності соціальної політики, особливо на загальнотеоретичному рівні.

Отже, метою цієї статті є спроба осмислити фундаментальну, на думку автора, проблему забезпечення ефективності соціальної політики в умовах сучасних ліберально-демократичних реалій.

Переходячи до безпосереднього висвітлення основного змісту даної статті, насамперед з'ясуємо, що являє собою соціальна політика. У сучасній науковій літературі вважається, що узагальнено соціальна політика представляє собою комплекс заходів державного та недержавного характеру, спрямованих на виявлення, задоволення і узгодження потреб та інтересів громадян, соціальних груп, територіальних громад; обґрунтування та реалізація рішень державою та іншими соціальними інститутами в інтересах і з урахуванням потреб основних верств і груп населення, окремої людини, їх місця в суспільстві та взаємодії у сфері трудових відносин, надання соціальних гарантій, здійснення соціального захисту населення. Ведучи мову про соціальну політику, у сучасній практиці, як правило, маються на увазі такі її основні напрями або сфери, як соціальне забезпечення, охорона здоров'я, освіта, житло, зайнятість населення¹, доступність соціальних та інших основних та життєво необхідних послуг для населення, забезпечення соціальних прав громадян тощо.

Як бачимо, соціальна політика, незалежно від суб'єкта її безпосереднього здійснення, об'єктивно вимагає наявності у відповідному суспільстві міцних солідарних засад його функціонування, тобто єдності інтересів, завдань, стандартів та взаєморозуміння між його інститутами та суб'єктами. Адже цілком очевидно, що поза такими засадами, тобто в умовах «атомарності» суспільства, коли його індивіди як первинні суб'єкти усвідомлюють себе лише у якості автономної, незалежної, вільної від суспільства та соціальних взаємовідносин особистості, неможливо вести мову про реальність відповідних соціальних гарантій у зв'язку із фактичною відсутністю цільового обґрунтування їх реалізації, навіть якщо вони належним чином задекларовані у законодавстві.

Тепер спробуємо з'ясувати, чи можливо у сучасних реаліях ліберального соціального життя вести мову про належний рівень суспільної солідарності. Річ у тім, що лібералізм як філософський та соціально-політичний напрям розвитку суспільства і держави, центральною ланкою якого є теза про найвищу пріоритетність та непорушність прав і свобод людини та взагалі самоцінність окремого індивіда, на сьогодні вже майже не обмежується жодними національними кордонами та виступає передумовою втілення відповідних демократичних перетворень і здійснення конкретних соціальних реформ. У науковій літературі з цього приводу зазначається, що «ціннісну серцевину ліберального світогляду складає ідея свободи індивіда, визнання значущості цієї свободи і, відповідно, необхідності звільнити людину від різноманітних форм гноблення – як з боку інших осіб, так і надособливих утворень різної природи – громад, організацій, суспільства в цілому, держави. Свобода в її ліберальному розумінні затверджується в реалізації певних невідчужуваних прав, які утворюють простір, в якому людина може діяти вільно, сама визначаючи себе і напрямки своєї реалізації»².

Слід зазначити, що забезпечення прав і свобод людини є квінтесенцією сучасної глобалізації, різнорівневі та багатоманітні процеси якої, незважаючи на опір окремих національних суспільств та держав, поступово поглинають їх навіть ціною виникнення військово-

вих громадянських конфліктів. Як зазначається у сучасній науковій літературі, «стратегія глобалізації, яка реалізується на сучасному етапі, передбачає модель суспільного устрою, засновану на ідеалі свободи, що асоціюється із збільшенням прибутку, підвищення ролі матеріальної складової»³.

Глобалізація як історично об'єктивний процес, але який все більше зазнає непродуманого та навіть волонтаристського втручання з боку окремих найпотужніших у економічному і технологічному аспектах суб'єктів, у тому числі окремих держав, невинно трансформує сучасні національні, традиційні культури, уніфікуючи та заміщуючи їх символи і традиції, які є концентрованим виразом історично сформованої системи ціннісних та світоглядних засад функціонування суспільства, продуктами так званої масової культури, позбавленої будь-якого зв'язку з основними національними традиціями, у тому числі релігійними. У науковій літературі справедливо зауважується, що основною відмінністю масової культури від класичної є зміна характеру виробництва і споживання її зразків, для яких найважливішим чинником стає величезна масовість і надзвичайна оперативність їх розповсюдження. Це, у свою чергу, породжує нескінченне збільшення сфери задоволень і розваг. Сучасний соціум стає своєрідною фабрикою розваг, споживачами продуктів якої стає все суспільство. Особливістю масової культури є надмірна агресивність та всеїдність, які проявляються у тому, що тиражуванню і моді може бути піддано абсолютно все, у тому числі зразки високого мистецтва. Умовою розвитку масової культури є розкрутка у медіапросторі, що охоплює вже не лише розважальну сферу, а й всі інші сфери буття людини»⁴. Масова культура – це продукт сучасного глобального інформаційного простору, який цілеспрямовано відмежовують від фундаментальних національних, моральних та релігійних засад і традицій, що завжди вкладали у будь-який культурний продукт позитивний або негативний (моральний або аморальний, гріховний) ціннісний смисл, який просто перестає бути потрібним у ліберальному суспільстві масового та нічим необмеженого споживання. На думку американського вченого

Д. Рашкоффа, масова культура – це середовище для розповсюдження медіавірусів, які розповсюджуються в ній «так само як і біологічні віруси»⁵ за принципом їх широкої популярності серед населення.

Отже, лібералізм як ідеологічна основа сучасної глобалізації фактично унеможлиблює справжній міжцивілізаційний та міжкультурний діалог, оскільки інтеграція та синтез різних ціннісно-смислових систем замінюється розповсюдженням символів масової культури, позбавлених глибинного взаємозв'язку з будь-якими національними традиціями, морально-релігійними смисловими контекстами тощо. Не ставлячи за мету спробувати охарактеризувати відповідні напрями або концепти сучасної ліберальної ідеології, вважаємо за доцільне зупинитися на практичних аспектах прояву лібералізму в соціальних реаліях сьогодення.

Як вже попередньо зазначалося, в центрі уваги ліберальної ідеології перебуває людина як автономний, незалежний індивід з притаманними йому неповторними рисами, якостями, системою поглядів, цінностей тощо⁶. У вказаному контексті слід звернути увагу на етимологію слова «індивід», що з латинської мови («individuum») буквально перекладається як «неподільний». Екстраполюючи даний термін у соціальну площину цілком очевидним видається, що індивід – це атомарна (найменша та неподільна) частина суспільства, автономна від соціальних взаємовідносин, тобто суб'єкт, який існує та діє в житті за принципом «сам по собі». Іншими словами, індивід – це незалежна, самостійна людина або особистість, яка є вільною мислити та діяти певним чином лише за власними уподобаннями, поглядами, цінностями тощо, тобто поза контекстом їх соціальної і духовної природи, в якій людина (особистість) розглядається не як індивід, а як суб'єкт соціокультурного життя, який є носієм неповторного індивідуального начала, що розкривається в межах та в залежності від соціальних взаємовідносин, спілкування та визначеної предметної діяльності.

Звичайно, у такий спосіб індивід представляє собою не більше ніж абстракцію, яку неможливо втілити у реальному житті, оскільки

всі почуття, погляди, емоції, пріоритети, цілі тощо – все це найбільшою мірою запозичується ззовні, з сформованої у конкретному суспільстві культури, частиною якої є сама людина. Ще Е. Фромм у свій час писав, що не може існувати людини «взагалі». Незважаючи на те, що основні якості людини є властивими всім представникам людського роду, кожен індивід є унікальним, тобто в певній мірі відмінним від іншого, зокрема, за темпераментом, талантом, схильностями тощо⁷.

Водночас, якщо пануюча у суспільстві ліберальна ідеологічна парадигма акцентує увагу на абстрактній людині або індивіді, який апріорі є самоцінним та наділений статусом найвищої соціальної цінності, то всі учасники такої соціальної системи повинні прагнути набути таку іманентну індивідуальність, а отже, звільнитися від зовнішніх по відношенню до такої атомарної людини явищ, які мають визнаватися особистою справою кожного. Взагалі, моральна та інтелектуальна автономія індивіда фактично означає, що жодні цінності не можуть перевершити окрему людину, у тому числі сім'я, суспільство і держава, які вже розглядаються у контексті умовних соціальних угод, що не потребують здійснення з боку індивіда жодних особливих зусиль чи витрат для їх нормального функціонування. Саме ж суспільство в цих умовах починає розглядатися вже не з точки зору єдиного цілого, а з точки зору вимушеного результату соціального контракту індивідів, укладеного лише з метою забезпечення або задоволення приватних (особистих) інтересів. Така поступова індивідуалізація людини зміщує акценти розуміння свободи з позитивного аспекту на негативний, внаслідок чого розмитою і нестійкою стає її колективна (соціальна) ідентичність, яка розчиняється у необмежених можливостях індивідуального вибору. Абсолютизація ж принципу негативної свободи дає можливість звільнитися від будь-чого, крім самої себе, оскільки свобода в доктрині лібералізму має апріорно догматичну природу. Власне, в умовах сьогодення вже нікого не здивуєш навіть такою ще донедавна неможливою свободою вибору, як вільний вибір статі, гендеру, моральної ідентичності, релігії, конфесії, національності тощо.

Таким чином, сучасна ліберальна модель соціального розвитку, принаймні, на теоретичному рівні сформувала модель абстрактної людини-індивіда, яка абсолютизується та проголошується найвищою соціальною цінністю. Продовжуючи розмірковувати над даною проблемою, виникає питання щодо змістовного насичення такої моделі абстрактного індивіда, яке у сучасних реаліях представлено насамперед системою його невідчужуваних природних прав, які набувають пріоритетного значення у порівнянні з тими характеристиками та смислами, які закладаються в індивіда через виховання, навчання, предметну діяльність та соціокультурну взаємодію з іншими суб'єктами. При цьому природні права, які є іманентно властивими кожному індивіду, не залежать від будь-яких зовнішніх емпіричних обставин чи явищ, а пов'язуються лише з природним станом людини як розумної істоти, у тому числі з його природними бажаннями та інстинктами, які він прагне задовольнити через систему належних йому апріорів прав і свобод.

Отже, якщо внаслідок поширення ліберальної ідеології суспільно-державного життя абсолютизується цінність індивідуалізму, то логічно припустити, що послідовна реалізація даної цінності в кінцевому рахунку має привести будь-які суспільні відносини у сферу приватної справи. Це, у свою чергу, означає, що всі або, принаймні, переважна більшість суспільних відносин мають бути звільнені від будь-яких обмежень, оскільки відповідні заборони і табу, прийняті у певному суспільстві як традиційні або звичаєві та втілені, наприклад, у його традиційних моральних і релігійних нормах, порушують ключову або першочергову умову – свободу атомарного суб'єкта (людини, індивіда) від соціальної системи в цілому та його природне бажання діяти лише за власною волею. Відтак, виокремлення суспільних відносин у сферу приватних інтересів кожної людини можливо забезпечити лише у випадку їх звільнення від обмежень відповідних соціальних норм та інститутів. З цього випливає, що, наприклад, держава повинна поступово відмежовуватися від регулювання або, щонайменше, встановлення певних обмежень в економічній сфері; піклування про найбільш соціально незахищені

верстви населення має здійснюватися лише на приватному рівні за бажанням відповідних суб'єктів; мораль та релігія як традиційні соціальні регулятори мають бути позбавлені можливості впливати на сімейні та міжособистісні відносини тощо.

Внаслідок такого штучного перенесення уваги з суспільства, як єдиного та цілісного соціального організму, на індивіда, подібної трансформації зазнали відповідні соціокультурні інститути, зокрема, мораль і релігія, які поступово втратили життєдайний зв'язок з авторитетним досвідом минулого. Індивід по суті став моральним законодавцем для самого себе, оскільки моральні, релігійні та інші соціальні норми почали усвідомлюватися ним крізь призму власного розуму безвідносно до авторитету, скажімо, великих мислителів минулого та християнської церкви, яка за двотисячолітню історію накопичила величезний досвід вирішення багатьох соціальних та особистих життєвих проблем.

Незважаючи на те, що саме поняття «традиція» не зникло з сучасного дискурсивного поля, сучасна людина вже дещо по-іншому виражає своє ставлення до неї незалежно від того, яка саме традиція береться до уваги. Зокрема, індивід вже не розглядає традицію як реальну даність, в якій він повинен жити та яку має зберегти, а оцінює її лише з позиції стороннього спостерігача як певну данину минулому і не більше. Так, навіть моральна та релігійна традиції здебільшого вже не розглядаються сучасною людиною як дещо постійне, природне, тобто такі, що даються раз і на все життя. Навпаки, всі ці здавалося б основоположні засади людського буття поступово розчиняються у так званій транснаціональній ідентичності, основу якої складає масова культура.

Таким чином, маємо повністю протилежну ситуацію, коли у абсолютній більшості сучасних суспільств та держав кожен суб'єкт (індивід, людина) визначає свою поведінку, виходячи лише з особистого інтересу, а не спираючись чи, принаймні, враховуючи традиційну суспільну мораль і досвід минулих поколінь у відповідній соціальній сфері. При цьому роль суспільства і держави обмежується суто службовою функцією, яка полягає у створенні необхідних

умов для гармонізації нескінченної кількості приватних інтересів без здійснення відповідного втручання у мотиви особистої діяльності людини, чого в об'єктивній дійсності неможливо досягти в повній мірі без виникнення конфліктних ситуацій у зв'язку із неоднозначністю людської природи з точки зору її моральних проявів. Як наслідок, сучасний індивід живе так званим «штучним» життям, оскільки його інтереси обмежуються лише біологічно-чуттєвими переживаннями чи задоволеннями на кшталт їжі, сексу, різних розваг, модного одягу, пошуком легких способів заробітку тощо. Життя такої людини позбавлене високих духовних засад, без яких його біологічний аспект втрачає свій смисл, і саме тому воно неминуче розчиняється у штучно створених стереотипах і штампах, нав'язаних масовою культурою.

Якщо спробувати осмислити сучасну українську дійсність в контексті основних аспектів формування та реалізації соціальної політики в умовах панування ліберальної ідеології суспільно-державного життя, то є всі підстави стверджувати факт функціонування даної політики за так званим принципом «індивідуального виживання», що було викликано надто швидким переходом від патерналістської моделі економіки до ринкової. Адже як свідчать реалії сьогодення, переважна більшість населення нашої держави так чи інакше, але сприйняла нові установки та умови соціального життя, в яких все залежить від індивідуальних і конкретних життєвих зусиль, а не допомоги з боку визначених суб'єктів чи колективних дій, спрямованих на досягнення загального корисного соціального ефекту. Це, водночас, зовсім не означає відсутності у інформаційному просторі відповідних ідей щодо, наприклад, єдності соціальних, національних та інших суспільно важливих інтересів, але всі вони є не більше ніж міфом, оскільки організовані колективні дії вже не приносять тієї індивідуальної користі та успіху, на який розраховують учасники суспільних відносин.

Будучи максимально раціональним, сучасний індивід послідовно прагне досягти поставлених споживчих цілей, розраховуючи ступінь витрат того чи іншого засобу їх досягнення. Така ситуація

призводить до того, що, наприклад, любов до ближнього, гуманізм, милосердя, чуйність та інші необхідні для здійснення ефективної соціальної політики на різних рівнях моральні людські якості, стають нерациональними, тобто такими, що не дають бажаного споживчого результату, і замінюються егоїзмом, оскільки особисті інтереси, набуваючи раціональний або економічно-гедоністичний зміст, стають пріоритетними та більш вигідними. Цілком очевидно, що в умовах функціонування атомізованого конформістського суспільства, в якому індивіди позбавлені особистих переконань і принципів та здатні без жодних докорів сумління підлаштовуватися під будь-кого і будь-що, індивіда навряд чи цікавитимуть проблеми інших людей, зокрема, таких соціально вразливих категорій населення, як безробітні, жебраки, діти-сироти, інваліди, одинокі матері тощо, оскільки першочерговим завданням для індивіда є лише його власні кар'єрні проблеми або матеріальне збагачення, від якого безпосередньо залежить конкретна міра отримання ним відповідних чуттєвих задоволень. Адже «у ліберальному суспільстві індивіди повинні бути вільними у прийнятті того чи іншого поєднання цінностей і бути так само вільними у виробленні на цій основі своїх власних концепцій доброго життя та у слідуванні цим концепціям у своєму житті»⁸.

Ефективна ж соціальна політика не може базуватися суто на прагматизмі та «холодному» розрахунку в міжособистісних відносинах, на постійному суперництві та жодним чином реально не обмеженій конкуренції, які породжують лише заздрість до успіху інших та почуття незадоволеності досягнути, але цілком достатнім для нормального життя. Навпаки, соціальна політика лише тоді може успішно здійснюватися, коли у суспільстві широко розповсюджені взаємовідносини, засновані на дружбі, взаємоповазі та взаємодовірі, на прагненні надати допомогу іншому без будь-якого матеріального розрахунку.

Виходячи з всього вищенаведеного, можемо зробити такі висновки:

1) будь-які зусилля уповноважених суб'єктів, спрямовані на формування та здійснення ефективної соціальної політики в умовах

панування лібералізму як засадничого принципу та ідеології соціального життя, приречені не отримати бажаного результату, оскільки однією з основних передумов впровадження ефективної соціальної політики є наявність міцних солідарних взаємозв'язків між членами суспільства, які повинні забезпечити усвідомлення людиною власної особистості крізь призму визначеної соціокультурної ідентичності, в якій вони народилися, виховувалися, здобули освіту та професійно здійснюють певну діяльність. Якщо ж людина взаємодіє з оточуючим світом лише крізь призму самоідентичності, тобто як суб'єкт, який у своїх діях керується лише власними егоїстичними уподобаннями, визнає особистий авторитет та одночасно відкидає будь-який інший, то вона живе вже не для своєї держави, народу чи навіть родичів, а лише для власного замкненого комфорту. Якщо людина живе та здійснює певну діяльність не заради підтримки відповідних систем життєзабезпечення держави і суспільства, які фактично уособлюють елементи соціальної політики, а лише заради отримання особистого задоволення та комфорту будь-якою ціною, тоді буде посилюватися соціальна нестабільність, яка в умовах прискореної ліберальної глобалізації набуватиме дедалі загрозливіших форм та може призвести до масштабних катастрофічних наслідків по всьому світу;

2) абсолютизація та найвищий пріоритет ліберальних принципів улаштування суспільного і державного життя, а відтак поступове та невідворотне послаблення солідарних засад його функціонування, сприятиме подальшій формалізації міжособистісних відносин, обмежених лише метою отримання особистого блага (матеріального або нематеріального). При цьому спроби вирішити дану проблему шляхом прийняття відповідних законів та інших нормативно-правових актів не дадуть бажаних результатів, оскільки у масовій свідомості людей вони будуть сприйматися або як популізм, або як чергова управлінська технологія, спрямована на досягнення власної вигоди суб'єктами прийняття відповідних владних рішень;

3) на думку автора, уявлення про однозначно прогресивний характер сучасного соціального розвитку в цілому, які засновуються

лише на випереджаючому та всеохоплюючому характері науково-технічного прогресу, є помилковими, оскільки науково-технічні та, власне, економічні досягнення постіндустріальних суспільств не обов'язково означають їх моральний прогрес, а, якщо поглянути на глобальну оточуючу соціальну дійсність, то свідчать, скоріше, про прямо протилежний процес – моральну деградацію суспільства, яке все більше втрачає стійкі та перевірені часом духовні орієнтири свого розвитку. Усвідомлення даної тези є першочерговою умовою для системного переосмислення сучасних цінностей та визначення нових аксіологічних пріоритетів, заснованих на досвіді традиційних культур.

1. *Кудласевич О. М.* Тенденції розвитку соціальної політики: ретроспективний аналіз / О. М. Кудласевич // Український соціум. – 2013. – № 1 (44). – С. 157. 2. *Заблоцький В. П.* Лібералізм: ідея, ідеал, ідеологія : монографія / Заблоцький В. П. – Донецьк : Янтра, 2001. – С. 51. 3. *Малыгина Г. В.* Трансформация ценностей в эпоху глобализации как социально-философская проблема / Г. В. Малыгина // Гуманитарные и социальные науки. – 2010. – № 2. – С. 13. 4. *Миронов В. В.* Трансформация культуры: угрозы диалогу / В. В. Миронов // Личность. Культура. Общество. – 2011. – Т. XIII. – Вып. 3. (№№ 65-66). – С. 150. 5. *Рашкофф Д.* Медиавирус. Как поп-культура тайно воздействует на ваше сознание / Рашкофф Д. / пер. с англ. Д. Борисова. – М. : Ультра. Культура, 2003. – С. 15. 6. *Боаз Д.* Ключові поняття лібертаризму / Боаз Д. // Лібералізм: Антологія. – 2-ге вид. / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : ВД «Простір», «Смолоскип», 2009. – С. 35. 7. *Фромм Э.* Человек для самого себя / Фромм Э. / пер. с англ. Э. Спириной. – М. : АСТ : АСТ Москва, 2010. – С. 32. 8. *Кекес Д.* Засадничі цінності лібералізму / Д. Кекес // Лібералізм: Антологія. – 2-ге вид. / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К.: ВД «Простір», «Смолоскип», 2009. – С. 116.

Sunegin Sergij. Social policy under the rule of liberalism: the problem of efficiency

In this article the author on the general theoretical level raises the problem of the efficiency of social policy in almost total spread of the ideology of liberalism. As the basis of the research is taken thesis about the central idea of liberal ideology, that is freedom of the individual, which has absolute priority over other social values. Globalization relentlessly transforming the current national traditional culture, unifying and replacing their symbols and traditions that are concentrated expression of the historically existing system of values and philosophical principles of the functioning of society, by products of the so-called mass culture, devoid of any connection with the main national traditions, including religious. Popular culture is a product of modern global information space, which purposefully demarcates the fundamental national, moral and religious principles and traditions that have always invested in any cultural product positive or negative (moral or immoral, sinful) value meaning that simply ceases to be needed in a liberal society of mass and unlimited consumption.

If the dominant in society liberal ideological paradigm focuses on the abstract person or individual who a priori is self-sufficient and has the status of the highest social value, all members of a social system should seek to obtain such immanent personality, and therefore, free from external to such atomic human events that should be recognized as a private matter. Generally, moral and intellectual autonomy of the individual in fact means, that no values cannot surpass an individual, including family, society and the state, which are considered in the context of conditional social agreements that do not require implementation from the individual any special effort or costs for their normal functioning. Society itself in these conditions begins to be seen not in terms of a unique whole, but in terms of the result of forced social contract of individuals concluded only in order to ensure or satisfy private (personal) interests. This gradual individualization of a person displaces emphases of freedom understanding from positive to negative aspect, resulting in blurred and unstable becomes its collective (social) identity, which dissolves in the

unlimited possibilities of individual choice. Absolutization of a principle of negative freedom makes it possible to get rid of anything, except him, because freedom in the doctrine of liberalism has a priori dogmatic nature. In fact, in today's conditions there is no surprise even such impossible until recently freedom of choice as a free choice of sex, gender and moral identity, religion, confession, nationality and so on.

So, if because of the spread of liberal ideology of social and political life the value of individualism is absolute, it is logical to assume, that consistent implementation of this value in the end should lead any public relations in the sphere of private business. This, in its turn, means that all or at least the vast majority of public relations should be exempt from any limits, because the relevant prohibitions and taboos accepted in certain society as traditional or customary and embodied, for example, in its traditional moral and religious norms, violate a key priority condition – the freedom of atomic entity (person, individual) from the social system in general and his natural desire to act only on his own will. Thus, the isolation of public relations in the sphere of private interests of each person is possible to provide only in case of exemption from limits of social norms and institutions. From this follows that, for example, the state should gradually delineate from regulation or at least establish certain restrictions in the economic sphere; care for the most vulnerable segments of the population should be done only on a private level at the request of corresponding persons; morality and religion as traditional social regulators should be denied the opportunity to influence on family and interpersonal relationships and so on.

As a result the author concludes that any effort of authorized entities, aimed at the development and implementation of effective social policy under the rule of liberalism as a fundamental principle and ideology of social life, doomed not to get the desired result, because one of the main preconditions for effective implementation of social policy is the existence of strong solidarity interrelationships between members of society that should provide awareness of human himself through the prism of a particular socio-cultural identity in which they were born, brought up, educated and professionally carry out certain activities. If a person in-

teracts with the outside world only through the prism of himself identity, that is, an individual in his actions guided only by his own selfish preferences, admits personal authority and at the same time reject any other, he lives not for his state or nation and even relatives, but only for his own locked comfort. If a person lives and carries out certain activities not to support the corresponding life-support systems of the state and society, which in fact represent elements of social policy, but only for the sake of personal satisfaction and comfort at any cost, then it will amplify social instability, which in terms of accelerated liberal globalization will become increasingly threatening forms and may lead to large-scale catastrophic consequences all over the world.

Absolutization and the highest priority of liberal principles of arrangement of public life, and thus, the gradual and inevitable weakening of solidarity principles of its functioning, will facilitate further formalization of interpersonal relationships, limited only by the purpose of obtaining personal benefits (tangible or intangible). Thus, attempts to solve this problem by adopting appropriate laws and other normative acts will not give the desired results because in the mass consciousness of people such actions will be perceived as either populism or a regular management technology, aimed at achieving some benefit by the entities of adopting such solutions.

Key words: social policy, liberalism, individual, liberty, human rights, globalization, pop-culture.